

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **IX.**

O sredo 25. rožnika (ranoletna) 1851.

List **26.**

Sveta gora.

Mati Ljudmila pred oknam sloni,
Sin pa Nikanor na slami leži:
»Sin moj preljubi! Procesja gré mem!
»Ta bo zvedrila ti serce, to vem!«
»»Mati preljuba! bolán sim bolán!
»»Nekaj terpinči me noč ino dan!
»»Ircu u grobu že davno leži —
»»Mene smert zabi — oh! to me boli.««

»Vstani, preljubljeni dragi sin moj!
»Očenaš vzemi in pojdi z menoj!
»Gréva s procesjo na sveto goro,
»Sveta devica ozdrav'la te bo!«

Zvončki sreberni kaj glasno zvoné,
Božje bandera ko tički leté,
Romarjev zadaj kar seže okó,
To je procesja na sveto goró.

Mati med romarje sina peljá,
Roka se dvigne in glas do nebá:
»Bodi češena Maria devica!
»Naša pomoč! Nebeška kraljica!«

K materi božji na sveto goró
Zdravi in bolni od delječ gredó,
Noge voščene, voščene roké,
Materi božji darvati hité.

Mati Ljudmila prot cerkvi gredé,
Zmesi po poti voščeno sercé,
»Stavi moj sin! to sercé na oltar,
»Mati nebeška bo reš'la te kar!«

Sin na oltar tjé sercé položi,
Verno poklekne, povzdigne oči,
Solze na svete se vtrinjajo tla,
Mila molitev puhti do nebá:

»Mati nebeška! Kraljica kraljic!
»Mati vsih vbogih! Devica devic!
»Gledaj, dobrotnica! name tū dolj
»Srote ni večí okolj in okolj!«

»Ircu preljubljena, radost serca,
»V hladno zemljico pred mano je šla,
»Bodi češena, Maria devica!
»Naša pomoč! Nebeška kraljica.«

Noč je. — — Ljudmila s sinom zaspí,
Božjim v miru Nikanor leži;
Zvezdice jasne se zgorej verté, —
Zdolej hladí se preholno sercé!

Čudama! vrata se tiho odpró,
Svit se nebeški razširi ljubó:
Sveta Maria na bolno sercé
Roko položi, smehlja se in — gré!

Mati Ljudmila iz sanj se zbudi,
Vidi Svetnico da k nebu hití,
Gré do Nikanorja: »Sin kaj ti je?« —
Sinu ne bje več mertvo sercé!

Mati poklekne, svet križ naredí,
Moli pobožno, serce ji kipí:
»Naša pomoč! Nebeška kraljica!
»Bodi češena Maria devica!

Miroslav.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikom in go-
spodarjem sploh v priporočilo.

Poslušajte pazljivo, ljubi braveci! kar vam bomo od
koristi divjiga kostanja povedali, in obrnite v svoj do-
biček, kar vam gotovi dobiček ponuja. Ne mislite, da,
kar kostanju v hvalo pišemo, je le prazna hvalna pe-
sem — verjemite skušnjam, in hvalo nam bote za
to vedili.

Pred nekimi leti smo že priporočevali sad divji-
ga kostanja, ali ne vémo, jeli je naše priporočilo
tako sprejeto bilo, kakor zasluži. Treba se nam tedaj
zdi, dobro reč še enkrat ponoviti in jo še obširniši
razložiti, ker nam je ravno dvojje hvalevrednih nemških
bukvic v roke prišlo, ktere po mnogih skušnjah raz-
lagate prid divjiga kostanja. Ene so stare bukve,
že o letu 1806 natisnjene, po našim rojaku rajnkim
baronu Erbergu, lastniku Dolske grajšine spisane
in na svitlo dane *), ktere nam je g. kustos Freyer
za razglas v „Novicah“ prijazno ponudil; — druge so
o letu 1848 na Nemškem natisnjene **), ki nam jih
je ministerstvo kmetijstva v rabo poslalo.

Posneli bomo iz obojih bukvic, kar je našim kme-
tovavcam, živinorejcam i. t. d. zastran tega drevesa
in sadu vediti potreba, da bojo zamogli drevesa prav
saditi, in sad, kakor zasluži, v svoj prid prav obračati.

Divji kostan, kteriga sploh znani sad z ojstrimi
lušinami je posebno dober za živinsko pičo,
zlasti za molzne krave, sicer tudi za krup, za
žganje, za štirko in za več družih reči, — kteriga
skorja, lušine, perje, cvetje in les se za veliko
reči porabiti da, je domá v Perzii, Tibetu in se-
verni Indii. Turki hvalijo divji kostan kakor pose-
bno zdravilo zoper konjske bolezni, in iz tega more-
biti tudi izvira njegovo drugo ime konjski kostan
(Aesculus Hippocastanum L.); nekteri ga tudi imenu-
jejo indianski kostan po njegovi domovini.

Pervi, ki je v Evropi naznanil to drevó, je bil Ma-
thiol v letu 1565, ki je bil po Turškim zdravniku
Quacelbenu eno vejo s zreli kostanji iz Carigrada
prejel, ki so bili pervina Dunaji vsajeni. O letu 1588
je popisal Klusi ondi izrejene drevesa, ki so bile kot
stegno debele. Na Francosko je prišlo to drevo še le
leta 1615.

Kakor se vsaki ptuji reči godí, da je domači ne
porajtajo, misleči, da to ni za naše kraje — priča tega

*) Abhandlung über den öconomischen Nutzen des wilden Ka-
stanien-Baums aus mehrjährigen Versuchen und Erfahrun-
gen. Wien. 1806.

**) Ueber die Benutzung der Rosskastanien und Eichen in staats-
öconomischer, medicinischer, gewerblicher und hauswirth-
schaftlicher Hinsicht. Mitgetheilt auf Grund praktischer Er-
fahrungen und wissenschaftlicher Quellen von F. F. E. Boch-
mann, k. sächs. Proviantverwalter zu Bautzen 1848.